

Nr 513.

Av herr **Persson, Karl**, och herr **Hermansson, Herbert**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 245 har föreslagits att priset på oljekraftfoder skall höjas med högst 4 kr. per 100 kg samt att priset på annat importerat kraftfoder även skall höjas i motsvarande grad. Prishöjningen på oljekraftfoder har redan under detta regleringsår genomförts med maximibeloppet, och majspriset har även höjts.

Det är klart att denna höjning — såsom i propositionen också påpekats — kommer att drabba det mindre jordbruket hårdast. Detta jordbruk är också minst bärkraftigt att tåla en försämrad ekonomi. I den i dagarna publicerade redogörelsen för den av lantbruksstyrelsen genom prof. Nannesson utförda lönsamhetsberäkningen av svenska jordbruk ha småbruksgrupperna med 2—5 och 5—10 hektar åkerjord visat negativ förräntningsprocent och storleksgruppen 10—20 hektar visat en förräntning av endast 1 %. Detta visar till fullo att dessa storleksgrupper inte tåla någon ny ekonomisk belastning.

Den genom prisfördyringen beräknade kostnadsminskningen för Svenska spannmålsaktiebolaget har uppskattats till 15,5 milj. kr. Det är givetvis inte lätt att uppskatta hur stor del av detta belopp som kommer att belasta småbruket, men då denna kostnadsfördyring sker i marknadsreglerande syfte är givetvis förutsatt att en viss produktionsminskning kommer till stånd. Denna produktionsminskning kommer, om den genomföres, att ytterligare minska småbrukets såväl brutto- som nettoavkastning. En viss fördyring kommer säkerligen också att ske för den fodersäd som odlas inom landet. Även detta länder till förfång för det i allmänhet starkt animalieproducerande småbruket.

Jordbrukets förhandlingsdelegation har uttalat att en kompensation i någon form bör lämnas det mindre jordbruket för ifrågavarande prisfördyring. Departementschefen har emellertid kringgått denna begäran genom att uttala att om det skulle visa sig att denna i allmänhet kommer att medföra en mera påtaglig belastning för dessa mindre jordbruk möjligheter torde övervägas att bereda dem kompensation härför. Han vill senare upptaga denna fråga.

Enligt vår mening bör denna fråga upptagas omedelbart och inte gälla om — utan hur — denna kompensation skall anordnas. Lämpligast vore att den pågående småbruksutredningen får hand om frågan.

Några synpunkter på och förslag till hur denna kompensation lämpligen kan anordnas skola här diskuteras. Det ur rättvisesynpunkt riktigaste är givetvis att det i jämförelse med föregående år förhöjda priset återbetalades till småbrukarna för i verkligheten inköpta kvantiteter, men skulle syftemålet med fördyringen, som ju är att åstadkomma produktionsminskning, äventyras böra andra vägar prövas.

En annan möjlighet synes vara att det beräknade beloppet tillföres en fond, som ställes till lantbruksnämndernas förfogande, att av dem användas för extra bidrag till inre rationaliseringsåtgärder och förbättring av jord, hus eller maskinella anordningar till sådana jordbrukare, som visserligen behöva utföra dessa förbättringar men sakna medel att själva bidra med det belopp, som fordras för att få del av de ordinarie statsbidragen för dessa arbeten. Härvid komma kanske även sådana jordbrukare att få del av detta, som visserligen inte kunna räknas till de egentliga småbrukarna men som på grund av svag ekonomi och mager jord äro i behov av extra handräckning, vilket givetvis inte vore till någon skada, utan tvärtom. Anslag ur fonden kunde även lämnas till förbättring av utfartsvägar för jordbrukare som ha lång enskild väg att underhålla och som ej kunna komma i åtnjutande av bidrag på annat sätt.

Någon del kunde avändas till stimulans för sockerbetsodling till jordbrukare, som på grund av stort avstånd till järnvägsstation knappast med nuvarande förhållande kunna deltaga i denna odling. För transport med bil lämnas ju med nuvarande odlingskontrakt ingen ersättning utom i vissa begränsade fall i Mellansverige och på Gotland och Öland. Då fraktbidrag lämnas till dem, som ligga så till att de kunna transportera betorna med järnväg, verkar nuvarande system så, att det avstänger odlare som inte bo i närhet av järnväg från betodling, även om andra förutsättningar finnas för odling. Landet behöver mer betodling, och förutsättning finnes på platser, där ovannämnda transportsvårighet lägger hinder i vägen.

Man kan även tänka sig att kompensation för kraftfoderfördyringen kunde ske i form av arealtillägg, t. ex. för odling av fodersäd, eventuellt även råg. Rågen torde med föreslagna prisrelationer ändå i stor utsträckning komma att användas för utfodring. Om man t. ex. lämnade arealtillägg för upp till 2 eller 3 hektar fodersäd, eventuellt råg, behövde knappast någon begränsning ske för jordbrukets storlek. Den förhållandevis största kompensationen skulle ändå träffa det mindre jordbruket. Dessutom skulle vårt land spara utlandsvaluta, om den svenska fodersädsodlingen härigenom kunde utökas. Samtidigt skulle avlastning för andra grödor ske, där risk för avsättningssvårigheter föreligger, såsom i fråga om oljeväxter, vårvete och potatis.

Även andra aktuella behov torde kunna tänkas som kompensation för den föreslagna och delvis genomförda kraftfoderfördyringen. Det anförda må endast tjäna som exempel.

Med stöd av ovannämnda få vi föreslå,

att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär en skyndsam utredning på vilket sätt småbruket skall få kompensation för den i proposition nr 245 föreslagna kraftfoderfördyringen samt att Kungl. Maj:t erhåller bemyndigande att verkställa denna kompensation.

Stockholm den 13 maj 1950.

Karl Persson.

Herbert Hermansson.
